

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานทางบางประการด้าน สังคม เศรษฐกิจ 2) สภาพการปลูก การได้รับการส่งเสริม และปัญหาในการปลูกหญ้าแฝกของเกษตรกร 3) ปัจจัยที่เป็นเหตุผลในการตัดสินใจปลูกหญ้าแฝกของเกษตรกร 4) เปรียบเทียบเหตุผลในการตัดสินใจปลูกหญ้าแฝกของเกษตรกรที่มีสภาพพื้นฐานบางประการด้าน สังคม เศรษฐกิจและการได้รับการส่งเสริมที่แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ เกษตรกรที่ปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่โครงการพัฒนาการเกษตรและโภชนาการเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 130 ราย จาก 2 ตำบล 4 หมู่บ้าน ผลการศึกษามีดังนี้

เกษตรกรที่ปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่โครงการ ร้อยละ 60.8 เป็นชาย มีอายุเฉลี่ย 47.5 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 5.7 คน มีพื้นที่ถือครองทางเกษตรเฉลี่ย 19.9 ไร่ มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก รับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพรอง รายได้ทั้งหมดเฉลี่ย ครอบครัวละ 36,593.23 บาท เกษตรกรร้อยละ 84.6 มีหนี้สินเฉลี่ย 104,550.5 บาท โดยร้อยละ 68.5 มีแหล่งสินเชื่อจากธนาคารเพื่อการเกษตร เกษตรกรร้อยละ 8.5 เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับหญ้าแฝกและร้อยละ 40.8 เคยดูวิธีการสาธิตการปลูกหญ้าแฝก

เกษตรกรในพื้นที่โครงการ ร้อยละ 90.7 ปลูกหญ้าแฝกบนพื้นที่ 1-2 งาน โดยร้อยละ 73.1 ปลูกหญ้าแฝกแทนกล้วยรอบขอบบ่อ พันธุ์หญ้าแฝกที่ใช้ปลูก คือ พันธุ์สงขลา และ พันธุ์ศรีลังกา โดยเกษตรกรร้อยละ 79.2 ปลูกหญ้าแฝกเพื่อเป็นการอนุรักษ์ดินและน้ำ ร้อยละ 76.9 ใช้กล้าหญ้าแฝก 2 ต้นต่อหลุม โดยเกษตรกรส่วนใหญ่จะไม่ใส่ปุ๋ยและรดน้ำ มีเกษตรกรร้อยละ 32.2 ทำการขยายพันธุ์หญ้าแฝก แรงงานที่ใช้ปลูกหญ้าแฝกเฉลี่ย 3 คน ต้นทุนในการปลูกหญ้าแฝกเฉลี่ย 511.11 บาท เกษตรกร ร้อยละ 13.1 ทำผลิตภัณฑ์จากใบหญ้าแฝกและ ร้อยละ 9.2 จำหน่ายกล้าแฝกและผลิตภัณฑ์จากใบหญ้าแฝก รายได้จากการจำหน่ายกล้าหญ้าแฝกมีเฉลี่ย 1,257.00 บาท จากผลิตภัณฑ์ใบหญ้าแฝกเฉลี่ย 511.11 บาท

ปัญหาในการปลูกหญ้าแฝกของเกษตรกร 3 อันดับแรก คือ ปัญหาการตลาดที่ไม่แน่นอน ปัญหาการได้รับการส่งเสริมไม่ต่อเนื่อง และปัญหาเงินลงทุน

ปัจจัยที่เป็นเหตุผลสำคัญในการตัดสินใจปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่โครงการ ทางสังคม คือ การเข้าร่วมโครงการ และการเป็นสมาชิกสถาบันการเกษตร ทางเศรษฐกิจ คือ ใช้เงินลงทุนน้อย ทางกายภาพชีวภาพ คือ ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ ลดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน ทำให้แหล่งน้ำไม่ตื้นเขิน เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ พันธุ์หญ้าแฝกที่ใช้มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ทางการส่งเสริม คือ การได้รับความรู้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากใบหญ้าแฝก การไปศึกษาดูงาน การได้รับข่าวสารจากผู้นำท้องถิ่น การฝึกอบรม การได้รับข่าวสารทางวิทยุโทรทัศน์ การได้รับการเยี่ยมเยียนจากเจ้าหน้าที่

จากการเปรียบเทียบปัจจัยที่เป็นเหตุผลในการตัดสินใจปลูกหญ้าแฝกของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ต่างกันมีเหตุผลในการตัดสินใจปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่โครงการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เกษตรกรที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกสถาบันการเกษตร พื้นที่ถือครองทางการเกษตรแตกต่างกัน รายได้แตกต่างกัน การฝึกอบรมแตกต่างกัน มีเหตุผลในการตัดสินใจปลูกหญ้าแฝกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

A study was conducted with these main objectives: 1) To investigate same basic socio-economic backgrounds by the farmers growing Vetiver grass under Project for Agricultural and Nutritional Development for Better Life Quality Initiated by Princess Mahachakri Sirindhorn in Amphue Nongsonghong Changwat Khon Kaen. 2) To examine the cultivation practices agricultural extension work as experienced and the problems faced by the farmers. 3) To determine factors which affected decision-making on growing Vetiver grass of the farmers. 4) To compare factors which affected decision making on growing Vetiver grass of the farmers differing in some basic backgrounds. A total of 130 farmers from 2 Tambols 4 villages in Amphoe Nongsonghong, Changwat Khon Kaen were selected as samples of this study. Research data were gathered using specially-constructed interview questionnaires.

The results indicated that 60.8 % of the farmers were males at 47.5 years of age. Most farmers completed elementary education, had average family labour of 5.7 persons. The average farm size held by these farmers was 19.9 rai. They were mainly engaged in farming while taking casual labour as secondary career. Their average total annual income was 36,593.23 Baths and 84.6 % owed average debt of 104,550.50 Baths. (68.5 % of the farmers took loans from bank of Agriculture and Cooperative). The minority of these farmers (8.5 %) had background training on Vetiver grass cultivation while 40.8 % used to observe demonstration of its cultivation.

The results also showed that 90.7 % of the farmers grew Vetiver grass on the area of $1/4 - 1/2$ rai and 73.1 % grew the grass on the ridge of farm ponds.

Both Songkla and Srilanka Variety were used and 79.2 % purposely grew it for soil and water conservation and 76.7 % used 2 seedlings/planting spot. Most farmers did not supply the grass with water and fertilizer and 32.2 % propagated the grass. Three labours were hired during cultivation and the average cost of investment was 511.11 Baths/farmer. The leaf of Vetiver grass was used to make useful products by 13.1 % of the farmers and 9.2 % did it commercially. The average incomes derived from sale of seedling and the products made from Vetiver grass were 1,685.71 baths and 511.11 baths/farmer respectively.

Three problems faced by Vetiver grass growers included marketing uncertainty, discontinuity of agricultural extension work exercised by related agencies and problem related to investment cost. The results obtained also indicated the factors which influenced decision-making of the farmers on cultivation of vetiver grass and these could be summarized as follows.

Social aspects: The factors which affected the farmer's decision included project participation and state of being members of agricultural institutes.

Physical and biological aspects: The factors which affected decision-making of the farmers were soil fertility improvement, reduction of soil erosion, ground water table was unaffected, the grass and the varieties used were suitable for the area.

Agricultural extension aspects: The factors affecting the farmer's decision included the opportunity to learn processing knowledge, technical excursion, the opportunity to receive technical news from local leaders, radio, television, the opportunity to attend training and to be visited by agricultural extension workers,

Comparative assessments made upon the factors which affected decision-making of the farmers revealed that there was no significant difference among the farmers differing in average family size, However, significant differences were detected when the comparisons were made based on size of farming area, state of being member of agricultural institutes, level of income and training experience.